

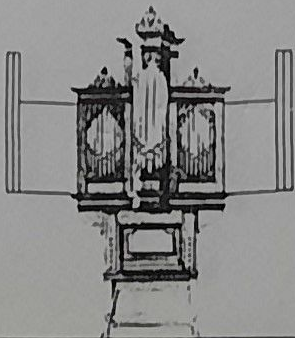
Reparatieplan betreffende het orgel in "Het Anker" te Assen.

Gekonstateerde gebreken:

1. Een van de drie windmachines heeft vermoedelijk een beschadigde lager.
2. a. De weerstand van de manuaaltoetsen is sterk wisselend. Gekoppeld zijn een aantal toetsen onbespeelbaar.
b. De lagering van de mechanische overbrengingshevels zijn bijna alle in meerdere of mindere mate uitgesleten.
c. De meeste borgleertjes op de overbrengingsheveltjes (zie punt b.) zijn stuk of zitten los.
d. Alle leermoeren zijn hard, de meeste zitten los. Veel dempingsviltjes zijn verdwenen of versleten.
e. De ventiel-veerdruk is groot en onregelmatig.
3. In de Quintadeen 4' van het pedaal is doorspraak te beluisteren.
4. Het pedaalklavier is op vrijwel alle draaipunten en in de geleidingen uitgesleten. Eén toetsveer is gebroken.
5. De kas is gemaakt van onbehandeld eiken. Het oppervlak geeft een kaal en vlekkerig aanzien.
6. De intonatie is fel en schreeuwerig.

HERSTEL VAN DE GEKONSTATEERDE GEBREKEN.

1. De windvoorziening is in dit instrument heel merkwaardig. In de onderkas liggen drie heel kleine windmachines, ingebouwd in een dempkist.
Deze windmachines zijn voor onderhoud en smering onbereikbaar

zonder uittrekken van andere onderdelen van het orgel. Ook belemmeren ze de bereikbaarheid van de speelmechanieken.

De 1e machine levert wind voor, globaal gesproken, de bas van de manuaalwerken, de 2e machine voor de discant. De 3e machine levert zijn wind aan het pedaal.

Alle werken spelen op machinedruk, balgen noch reguleur zijn aanwezig.

Een windmachine heeft vermoedelijk een of twee beschadigde lagers. Na demontage kan pas worden bekeken of reparatie mogelijk is. Is dit niet mogelijk, dan kan vervanging worden onderzocht. Het is ons niet bekend of precies dezelfde windmachines met dezelfde afmetingen nog leverbaar zijn.

Zijn bovengenoemde mogelijkheden niet realiseerbaar, dan zien wij in dit instrument, vanwege de erg compacte bouw, geen oplossing voor dit probleem. Blijft over: plaatsing van een windmachine naast het orgel.

Op zichzelf is dit een veel betere, hoewel duurdere, oplossing, voor meerdere punten zelfs. De bereikbaarheid van de machine voor onderhoud is optimaal. In het orgel ontstaat meer ruimte in de onderkas, waardoor de mechanieken beter bereikbaar worden.

Er kan een grotere windmachine worden geplaatst met daaraan gekoppeld een regelaar en een kleine magazijnbalg.

Deze balg heeft als windreguleur directe versoepelende invloed op de nu felle aanspraak en klank van het pijpwerk. Bij punt 9 komt dit nader aan de orde.

- Reparatievoorstel:
- a. onderzoek en zo mogelijk herstel lagers;
 - b. onderzoek en indien mogelijk plaatsing nieuwe (vervangende) windmachine;
 - c. plaatsing nieuwe windmachine in dempkist met regelaar, balg en windkanaal naast het orgel.

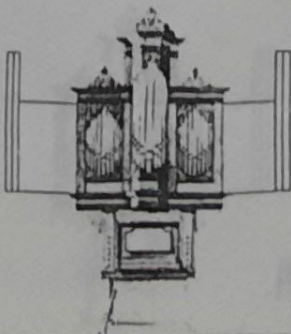
2. a. De moeilijke gang van de zeer bijzonder gekonstrueerde speelmechanieken is een zeer storende faktor voor de bespeler. Zoals gezegd wisselt de druk per toets veel.

Met gekoppeld klavier is normaal spelen zelfs niet mogelijk. Hoofdoorzaak van deze moeilijke gang is slijtage in de vele draaipunten van hevels, winkelhaken en wippen, en het ontbreken van grafietsmering.

- b. In iedere toetsoverbreningsmechaniek bevinden zich twee excentrisch belaste heveltjes. Deze draaien in houten latten met passend geboorde gaten, zonder lagering of smering. Deze boringen zijn alle in meerdere of mindere mate uitgesleten.

- c. De borgleertjes op de hevels (b) zijn aangeliemd geweest. De meeste zitten nu los c.q. zijn stuk. Meerdere noodreparaties zijn al, o.a. met plakband, uitgevoerd.

Is een borging stuk of zit deze los, dan kan het betreffende

abstrakt verschuiven en een "hanger" (een toon die door blijft spreken zonder dat een toets wordt ingedruwd) veroorzaken.

- d. Leermoeren drogen na verloop van tijd uit. Wordt om mechaniek te regelen aan een harde leermoer gedraaid, dan komt deze los te zitten, met als gevolg weer ontregeling. De versleten viltjes kunnen in samenhang met de leermoeren opnieuw worden aangebracht.
- e. Door ontregeling en slijtage in de mechanieken ontstaat meer wrijvingsweerstand, die per toets niet gelijk is. Om deze weerstand te overwinnen wordt de ventielveerdruk dikwijls iets verhoogd. Gevolg van slijtage en veerdrukaanpassing is onregelmatige toetsdruk.

Reparatievoorstel:

- a en b. Alle draaipunten en slijtagepunten opzuiveren c.q. passend maken en voorzien van grafietsmering.
 - c. Nieuwe borgringen van drukstof aanbrengen op de hevels.
 - d. Alle leermoeren en viltringen vervangen.
 - e. De gehele mechaniek opnieuw inregelen en afstellen. Alle ventielveren op goede spanning brengen.
3. In de pedaallade is doorspraak te horen bij gebruik van de Quintadeen. Wat hiervan precies de oorzaak is kan pas worden bekeken wanneer de pijpen en de pijpstokken zijn verwijderd. Wij gaan uit van de meest waarschijnlijke oorzaak, n.l. lekkage onder de slepen.

4. De oorzaak van het overmatige geluid van het pedaalklavier is slijtage.

Reparatievoorstel:

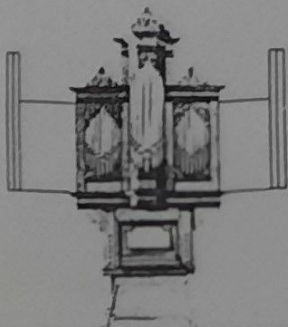
Herstellen van alle draaipunten door opzuivering van de gaten en plaatsing van passende stiften of door plaatsing van veerscharnieren.

De toetsveren controleren en zonodig alle vervangen.

5. Het hout van de orgelkas mist een beschermingslaag. Het hout droogt uit en wordt vlekkerig en lelijk. Het zal goed zijn de kas schoon te maken met verdunde amoniak en tweemaal in de blanke was te zetten.

6. Intoneren is het in een bepaalde verhouding brengen van alle factoren welke de klank bepalen.

Uiteraard is de makelij van de pijpen, hier een gegeven, de grootste faktor. Beseft moet worden dat de klank tijdens de

bouw van het instrument bewust is nagestreefd. Alle factoren (onderdelen) werken hieraan mee. Terecht zegt het O.C.-rapport dat de intonatie alleen gekorrigeerd kan worden.

Andere belangrijke factoren zijn o.a. de winddruk, de soepelheid van windaanvoer, vervorming van pijpen en stofopeenhoping in de pijpen. De winddruk kan nu niet worden geregeld. Er zijn geen reguleur en balgen aanwezig.

Indien besloten wordt tot plaatsing van een windmachine met balg en reguleur buiten de orgelkas (zie 1), dan zal dit zonder meer een positieve uitwerking hebben op de klank van het instrument.

Voorstel intonatieherstel:

Alle pijpen stofschoon maken.

Kontrolé c.q. korrektie van alle voetgaten, opsnedes en kernspletten van de labiaalpijpen.

De klank van de labiaalpijpen in zich en in verhouding tot elkaar in zo goed mogelijk evenwicht brengen.

De tongwerken worden geëgaliseerd en blijven in principe verder ongewijzigd.

Het instrument generaal stemmen.

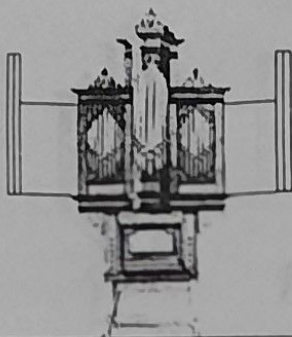
7. Voor de omvang, de aard en precisie van de voorgestelde werkzaamheden is het nodig dat het instrument opgesteld wordt op onze werkplaats. Het is de meest efficiënte werkwijze.

f.

f.

f.

f.

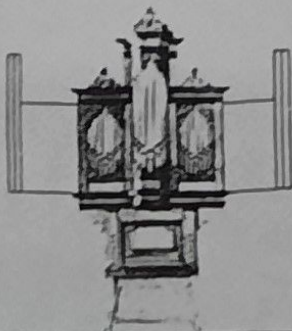

De herstellingen genoemd onder de punten 1, 2, 3 en 5 hangen zozeer met elkaar samen, dat fasering hiervan alleen tegen hoge meerkosten (dubbel dé- en montagewerk) uitvoerbaar is.
De andere punten zijn evenwel tegen meerkosten (o.a. reiskosten) gefaseerd uitvoerbaar, alhoewel wij dit niet positief adviseren.

De Algemene Leveringsvoorwaarden van de Vereniging van Orgelbouwers in Nederland zijn van toepassing.

Indien u tot spoedige opdrachtverlening kunt overgaan, is het ons mogelijk deze werkzaamheden nog de komende zomer uit te voeren, zodat het instrument nog in het stemseizoen gestemd kan worden.

Zuidwolde, 12 maart 1993.

MENSE RUITER orgelmakers b.v.